

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΤΟΜΟΣ Δ' — 30 Σεπτεμβρίου 1907. — ΤΕΥΧΟΣ Γ'.

ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙΑΚΟΝ ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΣΕΒΑΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ

Ἡ ἱστορία τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γραφῆ, ἂν μὴ εἶχομεν τὸ περὶ τῶν βασιλέων αὐτῆς χρονικὸν τὸ γραφέν ὑπὸ τοῦ Μιχαήλ Παναρέτου. Τὸ χρονικὸν τοῦτο, περισωθὲν ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ κώδικι, τῷ Μαρκιανῷ DCVIII, γραφέντι τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Tafel τῷ 1832 ἐν παραρτήματι τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδόσεως τῶν μικρῶν συγγραφῶν τοῦ Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης¹. Δὲν ἀνεκάλυψε δὲ τὴν συγγραφὴν ταύτην ἐν τῷ κώδικι τῆς Βενετίας αὐτὸς ὁ ἐκδότης, ἀλλ' ὁ πολὺς Fallmerayer, ὅστις καὶ ἐκγράψας εἶχε λάβει αὐτὴν ὑπ' ὄψιν ἤδη τῷ 1827, ὅτ' ἐξέδωκεν ἐν Μονάχῳ τὴν Ἱστορίαν τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος². Αὐτὸς δὲ ὑπῆρξε καὶ ὁ ἐκχωρήσας τὸ ἀπόγραφον εἰς τὸν Tafel πρὸς ἔκδοσιν³. Ἀμα δὲ τῇ δημοσιεύσει τοῦ κειμένου ἔγεινε

¹ Eustathii metropolitae Thessalonicensis Opuscula. Accedunt Trapezuntinae historiae scriptores Panaretus et Eugenius. E codicibus Mss. Basileensi, Parisinis, Veneto nunc primum edidit *Theophil. Lucas Frider. Tafel*. Francofurti ad Moenum. MDCCXXXII σ. 362-370.

² Geschichte des Kaiserthums von Trapezunt Ἐν Μονάχῳ 1827.

³ *Idem Fallmerayer* Original-Fragmente, Chroniken, Inschriften und anderes Materiale zur Geschichte des Kaiserthums Trapezunt. Zweite Abtheilung (Abhandlungen der III Cl. der bayrischen Akademie der Wissenschaften IV Band. Abth. II σ. 6).

μὲν χρήσις αὐτοῦ ἐν τῇ νέᾳ ἐκδόσει τῆς τοῦ Lebeau Ἱστορίας τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους¹, ἐπισυνήφθη δ' ἐν παραρτήματι τοῦ εἰκοστοῦ τόμου ὑπὸ τοῦ Brosset, τοῦ μετὰ τοῦ de Saint-Martin ἐπιμεληθέντος τῆς νέας ταύτης ἐκδόσεως, γαλλικὴ μετάφρασις τοῦ χρονικοῦ τοῦ Παναρέτου ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου κεφαλαίου μέχρι τέλους μετὰ πολλῶν ἀξίων λόγου ὑποσημειώσεων². Εἶτα δ' ἐξέδιδε τῷ 1844 ὁ Fallmerayer ἐκ νέου τὸ αὐτὸ χρονικὸν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ καὶ ἐν γερμανικῇ μεταφράσει πλήρῃ, πλουτίσας αὐτὸ τοῦτο μὲν διὰ κριτικῶν τινῶν σποράδην σημειώσεων ὑπ' αὐτὸ τὸ κείμενον, τοῦτο δὲ διὰ μακρῶν γεωγραφικῶν καὶ ἱστορικῶν ὑπομνημάτων³. Ἐκτοτε δὲ τὸ χρονικὸν τοῦ Παναρέτου δὲν ἔτυχε νέων φροντίδων μέχρι τοῦ 1905, ὅτ' ἐξέδωκεν αὐτὸ καὶ πάλιν ἐν Μόσχᾳ ὁ Ῥῶσος Χαχάνοφ μετὰ προλόγου περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Τραπεζοῦντος, ῥωσικῆς μεταφράσεως καὶ ὑπομνημάτων⁴.

Τοιαύτη ἡ ἱστορία τῶν ἐκδόσεων τοῦ κειμένου. Παραβάλλοντες δὲ τὸ κείμενον τῶν διαφόρων τούτων ἐκδόσεων, παρατηροῦμεν πρῶτον, ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ Tafel ἐκδοθὲν βρίθει σφαλμάτων καὶ εἶνε αὐτόχρημα ἄχρηστον. Πολλῶν δὲ βέλτιον ἐξέδωκε τὸν Πανάρετον ὁ Fallmerayer, οὐ μόνον ὀρθοτέρας γραφὰς παρέχων, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν στίξιν καὶ τὸν χωρισμὸν τῶν περιόδων μείζονα ἐπιστήσας προσοχὴν. Εἶνε δὲ ἄπορον πῶς, ἐν ᾧ ὁ Tafel ἐξέδωκε τὸ χρονικὸν κατὰ τὸ ἀπόγραφον τοῦ Fallmerayer, παρατηροῦνται τοσαῦται διαφοραὶ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τούτου. Τί συμβαίνει; Τὸ πλῆθος τῶν λαθῶν προέρχεται ἐξ ἀνεπιστάσιας τοῦ Tafel, κακῶς ἀναγνόντος ἢ ἐκδόντος

¹ Histoire du Bas-empire, Ἐν Παρισίοις. Τόμ. ΙΕ' (1833) σ. 255. Τόμ. ΙΖ' (1834) σ. 254, 470. Τόμ. ΙΗ' (1835) σ. 280. Τόμ. ΙΘ' (1835) σ. 86.

² Τόμ. Κ' (1836) σ. 482-509.

³ Ἐνθ' ἀν. Original-Fragmente κτλ. σ. 11-40 (ἑλληνικὸν κείμενον), σ. 41-69 (γερμανικὴ μετάφρασις) σ. 70-108 (ὑπομνήματα).

⁴ Ὑπὸ τὴν ῥωσικὴν ἐπιγραφὴν «Τραπεζοῦντιακὸν χρονικὸν Μιχαὴλ Παναρέτου». (Ἐν τῷ ΚΓ' τεύχει τῶν ἐκδόσεων τοῦ ἐν Μόσχᾳ Λαζαρεφείου Ἀνατολικοῦ Ἰνστιτούτου). Ἐν Μόσχᾳ. 1905.

τὸ προκείμενον αὐτῷ ἀπόγραφον, ἢ ὁ Fallmerayer ἀντέβαλεν ἐκ νέου τὸν κώδικα χάριν τῆς νέας ἐκδόσεως; Δυστυχῶς ἐλάχιστα στοιχεῖα ἔχομεν πρὸς παρακολούθησιν τῆς ἱστορίας τῶν δύο ἐκδόσεων. Καὶ δὴ ὁ μὲν Tafel δι' οὐδεμιᾶς λέξεως ποιεῖται μνεῖαν τῆς εἰς αὐτὸν παραχωρήσεως τοῦ ἀπογράφου ὑπὸ τοῦ Fallmerayer, οὐδέ κἂν τὸν κώδικα ἐξ οὗ ἐλήφθη τὸ ἀνέκδοτον χρονικὸν ἀναγράφων, ὁ δὲ Fallmerayer τάδε καὶ μόνον προλογίζεται περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἐκδόσεως· «Καίτοι ἡμεῖς ἤδη πρὸ ἐτῶν παρεχωρήσαμεν εἰς τὸν περὶ τὰ βυζαντιακὰ πράγματα ἐξαιρετικῶς πεπαιδευμένον ἐν Τυβίγγῃ φίλον καὶ συνάδελφον κ. διδάκτορα Θεόφιλον Tafel τὸ κείμενον τοῦ Παναρέτου ἄνευ μεταφράσεως καὶ ὑπομνημάτων, ἐκ δὲ τῆς παραχωρήσεως ταύτης ὀρμώμενοι ἐποιήσαντο εὐρείαν χρῆσιν τοῦ ἡμετέρου εὐρήματος καὶ οἱ λόγιοι τῶν Παρισίων ἐν τῇ νέᾳ ἐκδόσει τῆς τοῦ Lebeau Ἱστορίας τῆς βυζαντιακῆς αὐτοκρατορίας, ἔχοντες ἢ προκειμένη ἑλληνικὴ ἐκδοσις τοῦ χρονικοῦ τῆς Τραπεζουντος πρέπει νὰ ὑποληφθῇ ὡς ἡ κυρίως πρώτη γνησίαι καὶ μόνη ἀξία πίστεως. Καὶ δὴ μόνον τὸ νεκρὸν γράμμα εἶχον παραχωρήσει, οὐχὶ δὲ σὺν αὐτῷ καὶ τὴν κατανόησιν αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα»¹. Ἄλλ' ἡ μαρτυρία αὕτη δὲν ἀρκεῖ πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ἐν τοῖς δύο κειμένοις παρατηρουμένων ἀξίων λόγου διαφορῶν. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν δύο πρώτων ἐκδόσεων. Τὸ δὲ κείμενον τῆς ἐκδόσεως τοῦ Χαχάνοφ, ἣτις εἶνε ἄλλως χρησιμος ὡς ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ ὑπομνημάτων, οὐδενὸς λόγου εἶνε ἀξίον, διότι εἶνε ἀπλῆ, οὐκ ἄνευ τυπογραφικῶν παροραμάτων, ἐπανάληψις τοῦ κειμένου τῆς ἐκδόσεως τοῦ Fallmerayer.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἀναγκαίαν ἐθεώρησα τὴν ἀντιβολὴν τοῦ μόνου περισωθέντος κώδικος, εἰς ἣν καὶ προέβην τὸ θέρος τοῦ 1906 ἐν Βενετίᾳ. Ὁμολογῶ δὲ, ὅτι ἡ ἀντιβολὴ αὕτη ἤγαγεν εἰς πορίσματα πολὺ ἀνώτερα τῶν ἐμῶν προσδοκιῶν. Ἐξ αὐτῆς ἀπεδείχθη, ὅτι καὶ αὕτη ἡ ἐκδοσις τοῦ

¹ Fallmerayer Original-Fragmente κτλ. σ. 6.

Fallmerayer παρὰ τὰς ἐν αὐτῇ βελτιώσεις τοῦ κειμένου, οἷον ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Tafel, δύναται νὰ λεχθῆ αὐτόχρημα ἄχρηστος. Τοιαῦται εἶνε αἱ διαφοραὶ ἀπὸ τοῦ κώδικος. Συνίστανται δὲ τοῦτο μὲν εἰς κακὸν τονισμὸν λέξεων παρὰ τὰς συνηθείας τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ εἰς ἄλλας παραφθορὰς τύπων ἢ φθόγγων νεοελληνικῶν¹ ἃς τηρεῖ ὁ κώδιξ, τοῦτο δὲ εἰς παραγνωώσεις ἄλλων τε λέξεων καὶ μάλιστα ἀριθμῶν, ἡμερομηνιῶν καὶ χρονολογιῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς παραλείψεις ἀριθμῶν, σπανιώτερον δὲ καὶ ἄλλων λέξεων. Εἶνε δ' ἐν μέρει δεδικαιολογημένα τὰ τοιαῦτα σφάλματα ἔνεκα τοῦ πλήθους τῶν βραχυγραφιῶν τοῦ κώδικος, ὧν ἔνιαι σπάνια, εἰ μὴ πρωτοφανεῖς, καθ' ἃ δύναται νὰ πεισθῆ ὁ ἀναγνώστης ἐκ τοῦ ἐν τῷ παρενθέτῳ Πίν. Β' παρατιθεμένου πανομοιοτύπου τοῦ φ. 296". Ἄν δὲ παραθέσωμεν εἰς πάντα ταῦτα τὴν σύγχυσιν τὴν ἐπερχομένην ἐκ τῆς ἀντιλήψεως ὀνομάτων προσηγορικῶν ὡς κυρίων ἢ τ' ἀνάπαλιν, παρὰ τὴν ὀρθὴν ἐνίοτε ἐν τῇ γερμανικῇ μεταφράσει τοῦ Fallmerayer ἐρμηνείαν τῶν τοιούτων, καταδεικνύεται, ὅτι παρίστατο ἀπαραίτητος ἀνάγκη ὅπως νέας ἐκδόσεως τοῦ κειμένου ἀντὶ ἀπλῆς ἀνακοινώσεως τῶν πορισμάτων τῆς ἀντιβολῆς, ὄντων πλείστων ὄσων.

Προβαίνων δὲ κατωτέρω εἰς τὴν νέαν ταύτην ἔκδοσιν, παρατηρῶ ἐν πρώτοις, ὅτι ἐτήρησα τὴν ὑπὸ τῶν προτέρων ἐκδοτῶν διαίρεσιν εἰς ἐναρίθμους παραγράφους χάριν διευκολύνσεως τοῦ ταύτισμοῦ τῶν παραπομπῶν, εἰ καὶ αἱ παράγραφοι ἠδύναντο ἐνιαχοῦ νὰ διακριθῶσι προσφορώτερον. Περιττὸν δ' ἐθεώρησα πλὴν ἢ ἐν καιριωτάτοις τισὶ χωρίοις νὰ δηλώσω τὰς περὶ τὴν στίξιν διαφορὰς τῆς ἐμῆς ἐκδόσεως ἀπὸ τῶν προτέρων, εἰ καὶ αἱ τοιαῦται μεταβολαὶ οὐχ ἤττον τῶν ἄλλων συντελοῦσιν εἰς ἐπανόρθωσιν τοῦ κειμένου, οἷον παρέχω ἐνταῦθα. Ἐπ' ἴσης δὲ περιττὴν ἔκρινα τὴν σημείωσιν τῶν ἐμῶν διαφορῶν, ὅπου

¹ Ἴδε ἐν ἡμέρᾳ ἀντὶ ἐνήμερα (ἀνήμερα) ἐν § 35, ἐκβὰν ἀντὶ ἔκβαν (πρὸβλ. τὸ ἔβγα) ἐν § 44.

τοιαῦται ὑπάρχουσιν, ἀπὸ τῆς ἐν ταῖς προτέραις ἐκδόσεσι δηλώσεως τῆς ἀρχῆς τῶν σελίδων τοῦ κώδικος, περιοριζόμενος εἰς τὴν ῥητὴν βεβαίωσιν, ὅτι τὸ ἐμὸν σημεῖον || ἔχει τεθῆ ἀπανταχοῦ ὀρθῶς ἐν τῇ ἐμῇ ἐκδόσει. Ἄτε δὲ παρέχων ἔκδοσιν κριτικὴν, ὑπέλαβον μὲν ἀναγκαῖον νὰναγράψω ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ κείμενον σημειώσεσιν ἀπάσας τὰς διαφόρους γραφὰς τοῦ τε κώδικος καὶ τῶν προτέρων ἐκδόσεων πλὴν τῆς τοῦ Χαχάνοφ, οὔσης ἀπλῆς ἀνατυπώσεως τῆς τοῦ Fallmerayer κατὰ τὰ εἰρημένα, τὸν μὲν Μαρκιανὸν κώδικα δηλώσας διὰ τοῦ Μ, διὰ Γ δὲ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Tafel καὶ διὰ Φ τὴν τοῦ Fallmerayer. Ἄλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν ματαίων παλιλλογιῶν ἐθεώρησα περιττὴν τὴν ἀναγραφὴν τῶν μονίμων ἐν ταῖς προτέραις ἐκδόσεσιν ἀμφοτέραις ἢ τῇ ἐτέρᾳ αὐτῶν παραναγνώσεων ἢ ἐμῶν τινῶν σταθερῶν γραφῶν, ἀρκούμενος εἰς τὴν ἐφ' ἅπαξ δήλωσιν αὐτῶν ἐνταῦθα. Τοιαῦτα δὲ εἶνε α') ἢ παρὰ τε τῷ Tafel καὶ Fallmerayer γραφὴ *Ἰνδικτιῶνος* ἀντὶ τῆς λέξεως *Ἰνδικτιῶνος*, ἥτις ἐν τῷ κώδικι δηλοῦται συστηματικῶς πάντοτε διὰ τῆς γνωστῆς βραχυγραφίας $\tilde{\nu}$. β') ἢ παρὰ τῷ Tafel κακὸς τονισμὸς *κῦρα*, *κῦρας*, *κῦρα*, *κῦραν* ἀντὶ *κυρᾶ*, *κυρᾶς*, *κυρᾶ*, *κυρᾶν*, ὡς πρέπει νὰναγνώσωμεν τὰς ἄλλως ὑπὸ τοῦ Fallmerayer ὀρθῶς ἀναλυθείσας οἰκείας βραχυγραφίας. γ') ἢ παρὰ τῶν προτέρων ἐκδοτῶν διαρκῆς εἰς *Καβασίτης* καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς ἐν ἀπάσαις ταῖς πτώσεσι καὶ ἐν τῷ πληθυντικῷ παρανάγνωσις τοῦ πάντοτε *Καβαζίτης* γραφομένου ἐν τῷ κώδικι ὀνόματος. δ') ἢ ὑπ' ἐμοῦ γραφὴ δι' ἐνὸς λ τοῦ Ἀπριλίου παρὰ τὴν ἐν τῷ κώδικι σταθερὰν γραφὴν Ἀπρίλλιος τὴν καὶ ἄλλως συνήθη παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ἣν καὶ οἱ πρότεροι ἐκδόται ἐτήρησαν διαρκῶς. ε') ἢ ὑπ' ἐμοῦ τε καὶ τῶν προτέρων ἐκδοτῶν διὰ τοῦ Δαβίδ ἀνάλυσις τοῦ βραχυγραφικοῦ $\overline{\delta\alpha\delta}$ τοῦ κώδικος, ὅπερ ἐσημείωσα μόνον ἐν σπανίοις τισὶ χωρίοις, ὅπου οἱ πρότεροι ἐκδόται παρὰ τὴν συνήθειαν αὐτῶν ἀνέγνωσαν Δαυίδ. ς') ἢ ὑπ' ἐμοῦ γραφὴ *φωσσαῖτον* καὶ *φωσσαῖτα* ἀντὶ τῶν ἐν τῷ κώδικι καὶ

παρὰ τοῖς προτέροις ἐκδόταις φωσάτον καὶ φωσάτα¹. Ἐπ' ἴσης δὲ παρατηρῶ τὰ ἐξῆς. Ὁ ἀναγνώστης θὰ ἴδῃ, ὅτι ἐν ἡμερομηνίαις τὸ τ^α ἢ τ^α τοῦ κώδικος ἀναλύω τὰς, ὀδηγούμενος ὑπὸ τῆς ἐννοίας καὶ τῆς ἐξέως τοῦ βιβλιογράφου τῆς ἐκφαινομένης ὅπου ἡ λέξις γράφεται ὀλογράφως, ἢ ἐν ταῖς τοιαύταις περιπτώσεσιν ἀναγκαιῶς παρηκολούθησαν καὶ οἱ πρότεροι ἐκδόται. Ἐν δὲ ταῖς κριτικαῖς σημειώσεσι γίνεται πάντοτε μνεῖα τῆς γραφῆς τοῦ κώδικος πλὴν ἢ ὅπου εὐρίσκομεν τὴν λέξιν ὀλόγραφον. Ὁ κώδιξ τὴν λέξιν ἡμέρα ἢ ἔχει ὀλόγραφον ἢ πολὺ συνηθέστερον γεγραμμένην βραχυγραφικῶς διὰ τοῦ σημείου ξ , ὅπερ οἱ πρότεροι ἐκδόται, ποὺ μὲν ἐννοήσαντες, ποὺ δὲ καὶ μὴ, παρεμόρφωσαν ὅπωςδήποτε εἰς σ ἢ καὶ εἰς σ' ἐνίοτε². Ἐγὼ δὲ τὸ σημεῖον τοῦτο ἐν μὲν τῷ κειμένῳ μετέγραψα εἰς τὸ ὀλόγραφον ἡμέρα, ἅτε ἀδυνάτου οὔτης τῆς ἀκριβοῦς τυπογραφικῆς δηλώσεως τῆς οἰκείας βραχυγραφίας, ἐν δὲ ταῖς ὑποσημειώσεσιν ἐδήλωσα, ὅτι σημειοῦται βραχυγραφικῶς (βραχ.)· τοιοῦτό τι δὲ δὲν σημειοῦται μόνον ὅπου ἡ λέξις φέρεται ἐν τῷ κώδικι ὀλόγραφος. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἀνέλυσα ἐν τῷ κειμένῳ τὴν βραχυγραφίαν ξ τὴν δηλοῦσαν τὸ ἡμισυ, ἢν πάντοτε σχεδὸν παρενόησαν ἢ καὶ ὅλως παρέλιπον οἱ πρότεροι ἐκδόται, ἐδήλωσα δ' ὁμοίως ὑπὸ τὸ κείμενον, ὅτι ἡ λέξις φέρεται ἐν τῷ κώδικι βραχυγραφικῶς (βραχ.). Ὁμοίως δ' ἐσημείωσα ὅπου ὁ κώδιξ ἔχει βραχυγραφικῶς (βραχ.) τὸ ὄνομα τοῦ μηνὸς *Αὐγούστου*, παραναγνωσθὲν εἰς αἴτου ὑπὸ τῶν προτέρων ἐκδοτῶν, ὑπολαβῶν περιττὸν νὰ δηλώσω, ὅτι ὅπου ὀρθῶς ἀνεγνώσθη ὑπ' αὐτῶν ἡ λέξις εἶνε γεγραμμένη ὀλογράφως ἐν τῷ κώδικι. Τοὺς δὲ λοιποὺς ἀριθμοὺς ἀφῆκα καγῶ, ὡς οἱ πρότεροι ἐκδόται, ἐν τῷ κειμένῳ, οἷους εὔρον ἐν τῷ κώδικι, δηλουμέ-

¹ Μόνον ἐν § 10 ὁ Τ γράφει φωσατόν καὶ ἐν § 23 φέρεται ἐν τε τῷ κώδικι καὶ παρὰ τῷ Φ φωσάτον.

² Ἐτι παραδοξότερον ὁ Tafel ἐνάνει ἐνίοτε τὸ σ μετὰ τοῦ ἐπομένου ἀριθμοῦ, οὔτως σς (σ. 368,87), σα (σ. 368,96).

νους διὰ γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου κατὰ τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν τρόπον. Ἐπανορθόνων δὲ συνφδὰ τῷ κώδικι ἐν τῷ κειμένῳ τοὺς παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐκδόταις τυχὸν κακῶς φερομένους ἀριθμοὺς καὶ σημειόνων ὑπὸ τὸ κείμενον τὰς παραναγνώσεις αὐτῶν, συμπεριέλαβον εἰς ταῦτὸ τὰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν δηλούσας γραφάς τοῦ Tafel καὶ τοῦ Fallmerayer (α', θ'), εἰ καὶ ὁ Tafel τοὺς ἀριθμοὺς ἐδήλωσεν ἀπλῶς διὰ τῶν γραμμάτων, μὴ προσθεῖς τόνον μετ' αὐτούς. Ὁμοίως δὲ σαφές εἶνε, ὅτι, ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάγων ἐν ταῖς ὑποσελιδίαις σημειώσεσι τὰς ὁμοίας γραφάς τοῦ κώδικος καὶ τοῦ ἑτέρου τῶν προτέρων ἐκδοτῶν ἢ ἀμφοτέρων ἢ καὶ τῆς ἐμῆς ἐκδόσεως ἔνθα κεφαλαιογραφεῖται ὄνομά τι, ἐθεώρησα πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεως περιττὸν νὰ σημειώσω ἰδίᾳ τὴν διὰ μικροῦ, ὡς εἰκὸς, γράμματος γραφὴν τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐν τῷ κώδικι.

Ἀπλῆ παραβολὴ πρὸς τὰς προτέρας ἐκδόσεις θὰ πείσῃ τὸν ἀναγνώστην περὶ τῆς ἀπ' αὐτῶν διαφορᾶς τῆς παρούσης. Μεταξὺ δὲ τῶν ὑπὸ τῶν προτέρων ἐκδοτῶν παρανεγνωσμένων εἶνε καὶ τὸ χωρίον, ἐξ οὗ καὶ μόνου μανθάνομεν τὸ ὄνομα τοῦ *Μιχαήλ Παναρέτου*, τοῦ συγγραφέως τοῦ ἐν τῷ κώδικι ἀνεπιγράφου χρονικοῦ, ὅπερ φέρει μόνον τὸν τίτλον « Περὶ τῶν τῆς Τραπεζούντος βασιλέων, τῶν μεγάλων Κομνηνῶν, ὅπως καὶ πότε καὶ πόσον ἕκαστος ἐβασίλευσεν ». Τὸ χωρίον τοῦτο ἔχει παρὰ τὰς προτέροις ἐκδόταις ὧδε· ὅ τε μέγας λογοθέτης κῦρ *Γεώργιος* (ὁ Tafel προσθέτει ἐνταῦθα κόμμα, ἀφαιρεθὲν ὑπὸ τοῦ Fallmerayer) ὁ σχολάρις, καὶ ὁ Σεβαστός, καὶ ὁ νοτάρης *Μιχαήλ ὁ Πανάρετος* ὁ ταῦτα γράφων¹. Ἐχομεν κατὰ ταῦτα ἐνταῦθα μνημονευομένους κατὰ μὲν τὸν Tafel τέσσαρας ἀνδρας, τὸν *Γεώργιον*, τὸν *σχολάριν*, ἐκτὸς ἂν ὁ Tafel ἐχώρισε διὰ κόμματος τὰς λέξεις ὁ *σχολάρις* μόνον ὡς δηλωτικὰς προσωνυμίας τοῦ *Γεωργίου*, τὸν *Σεβαστὸν* καὶ τὸν *νοτάριον* *Μιχαήλ Πανάρετον*, κατὰ δὲ τὸν Fallmerayer τρεῖς, *Γεώρ-*

¹ Ἐκδ. Tafel σ. 367, 49-51. Ἐκδ. Fallmerayer σ. 31.

γιον τὸν σχολάριν, τὸν Σεβαστὸν καὶ τὸν Πανάρετον. Ἀλλὰ συμφώνως πρὸς τὴν ἐμὴν ἔκδοσιν οἱ ἄνδρες περιορίζονται εἰς δύο καὶ μόνον, ἦτοι τὸν Γεώργιον Σχολάριν καὶ τὸν Μιχαὴλ Πανάρετον. Ὁ δὲ Σεβαστὸς ἐκλείπει, διότι προέρχεται ἐξ ἀπλῆς παραναγνώσεως. Πράγματι ἐν τῷ κώδικι εὐρίσκομεν τὰς λέξεις ὁ ἁ΄σεβαστὸς καὶ ἁ΄νοτάρης, ἀναγνωστέας ὁ πρωτοσεβαστὸς καὶ πρωτονοτάρης¹, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ προσω- μίαι τοῦ γράφαντος τὸ χρονικὸν Παναρέτου, προβιβαζομένου οὕτω τὸ πρῶτον ἀπὸ ἀπλοῦ νοταρίου εἰς τὰς πολὺ ἀνωτέρας ἀρχάς, ἃς περιεβάλλετο ἐν τῇ τραπεζουντιακῇ πολιτείᾳ.

Πλειότερα δὲ τινα περὶ αὐτοῦ δὲν γινώσκομεν πλὴν τῶν ἐν τῷ χρονικῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου μνημονευομένων περὶ τῶν δύο αὐτοῦ υἱῶν, τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Ῥωμανοῦ, θανόντων τῷ 1369 ἐν ἡλικίᾳ δεκαπέντε καὶ δεκαεπτὰ ἐτῶν². Ἔχομεν δὲ καὶ ἄλλους Παναρέτους, περὶ ὧν πάντων ἀγνοοῦμεν ἂν ἀνήκουσιν εἰς τὸν αὐτὸν καὶ ὁ ἡμέτερος Μιχαὴλ οἶκον. Εἶνε δὲ οὗτοι οἱ ἐξῆς· α') ὁ Ἰωάννης Πανάρετος ὁ τελευτῶντος τοῦ δωδεκάτου ἢ ἀρχομένου τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος γράψας τὸν ἐν τῇ Λαυρεντιακῇ βιβλιοθήκῃ Plut. 81 cod. 1 κώδικα τοῦ Ἀριστοτέλους³. β') ὁ Κοσμᾶς Πανάρετος ὁ βιβλιογράφος τοῦ ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων ὑπ' ἀρ. 312 (Colbert. 648) Εὐαγγελίου⁴ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰωάννου τοῦ ἀποκειμένου ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Λονδίῳ Βρεττανικοῦ μου-

¹ Ἴδε κατωτέρω § 32-33.

² Ἴδε κατωτέρω § 40.

³ *Bandini Catalogus codicum manuseriptorum bibliothecae Mediceo-Laurentianae* Τόμ. Γ' σ. 219. Πρὸς. *Gardthausen Griechische Paläographie*. Ἐν Λειψία. 1879 σ. 325.

⁴ *Montfaucon Palaeographia graeca* σ. 75 — *Gardthausen Griechische Paläographie* σ. 319.—Οὐκ ὀρθῶς λέγεται Παναρέτης κατὰ τῷ *Omont Inventaire sommaire des manuserits grecs de la Bibliothèque Nationale*. Ἐν Παρισίοις. 1898 σ. XXXVII.

σειοῦ ὑπ' ἀρ. 19389¹. Εἶνε δὲ ὁ βιβλιογράφος τῶν δύο τούτων κωδίκων εἷς καὶ ὁ αὐτός, εἰ καὶ τὸ μὲν Εὐαγγέλιον τῶν Παρισίων λέγεται ὑπὸ τοῦ κ. Omonit γεγραμμένον. τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα, τὸ δὲ τοῦ Λονδίνου καταβιβάζεται ἐν τῷ οἰκείῳ καταλόγῳ εἰς τὸν δέκατον τέταρτον· γ') ὁ πρωτοβεστιάριος Ματθαῖος Ἀγγελος Πανάρετος ὁ γράψας περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαήλ τοῦ Παλαιολόγου ἰκανὰ πονήματα κατὰ τῆς καινοτομίας τῶν Λατίνων². δ') ὁ Θεόδωρος Πανάρετος, οἰκονόμος τῆς ἐκκλησίας τῆς Τραπεζοῦντος, εἰς ὃν ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀνέβηκε περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος τὴν διοίκησιν τῶν πατριαρχικῶν δικαίων ἐν Ἀσίᾳ³. ε') ὁ ἐπίσκοπος Ἀλμυροῦ Μιχαήλ Πανάρετος⁴.

Ἐπὶ τούτοις παρέχω ἐνταῦθα τὸ ὑπ' ἐμοῦ ἀναθεωρηθὲν κείμενον τοῦ χρονικοῦ τοῦ Παναρέτου, παρατηρῶν, ὅτι αἱ ἐν ἀρχῇ μέχρι τινὸς φερόμεναι ἐπιγραφαὶ κεφαλαίων εἶνε γεγραμμέναι ἐν τῇ ᾧα τοῦ κώδικος διὰ γραμμάτων ἐρυθρῶν καὶ ὅτι μόνον τὰ μέχρι τῆς 52 παραγράφου συμπεριλαμβανομένης ἐγράφησαν ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς, τὰ δὲ κατόπιν εἶνε ἐπίμετρον γεγραμμένον ὑπ' ἄλλου βιβλιογράφου. Ἐντεῦθεν δ' ἐξηγεῖται καὶ ἡ χρονικὴ ἀταξία ἢ παρατηρουμένη ἐν ταῖς τελευταίαις ἀναγραφαῖς⁵.

¹ List of additions to the manuscripts in the British Museum in the years 1848-1853 σ. 228.

² Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου Ὁρθόδοξος Ἑλλάς. Ἐν Λειψία 1872 σ. 48 κ. ε.

³ Miklosich-Müller Acta et diplomata Τόμ. Α' ἀρ. CCCXXV. Πρὸς. Krumbacher Geschichte der Byzantinischen Litteratur σ. 303. Ἑλλ. μεταφρ. Γ. Σωτηριάδου Τόμ. Α' σ. 798.

⁴ Ἰδε Μ. Γαδεῶν ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ Τόμ. ΚΕ' (1904-1905) σ. 247 κατὰ τὸ Δελτίον τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας Ὁθρως.

⁵ Πρὸς. Fallmerayer Original-Fragmente κτλ. σ. 9.

Περὶ τῶν τῆς Τραπεζοῦντος βασιλέων,
τῶν μεγάλων Κομνηνῶν,
ὅπως καὶ πότε καὶ πόσον ἕκαστος ἐβασίλευσεν.

Βασιλεία κῦρ Ἀλεξίου τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ.

1. Ἦλθεν ὁ μέγας Κομνηνός ὁ κῦρ Ἀλέξιος, ἐξελθὼν μὲν ἐκ τῆς
εὐδαίμονος Κωνσταντινουπόλεως, ἐκστρατεύσας δ' ἐξ Ἰβηρίας σπουδῆ
καὶ μόχθῳ τῆς πρὸς πατρὸς θείας αὐτοῦ Θάμαρ, καὶ παρέλαβε τὴν
5 Τραπεζοῦντα μηνὶ Ἀπριλίῳ ἰνδικτιῶνος ζ', ἔτους ,ςψιβ', ἐτῶν ὦν κβ'.
Καὶ βασιλεύσας ὀκτωκαίδεκα, ἐκοιμήθη Φεβρουαρίου α", ἡμέρα α'
τῆς Ὁρθοδοξίας, ἔτους ,ςψλ', ἐτῶν γινομένων τεσσαράκοντα.

Βασιλεία κῦρ Ἀνδρονίκου τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ.

2. Ἐτους ,ςψλ' ἐβασίλευσεν ὁ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ γαμβρὸς αὐτοῦ κῦρ
φ.287¹⁰ Ἀνδρόνικος Γίδων ὁ Κομνηνός. || Ἐν δὲ τῷ ,ςψλα' ἔτει, τῷ δευ-
τέρῳ χρόνῳ τῆς τοῦ Γίδωνος βασιλείας, ἦλθεν ὁ Μελίκ σουλτάν κατὰ
τῆς Τραπεζοῦντος· καὶ ἐχάωθησαν ὅσοι ἦσαν ἅπαντες. Ἐβασίλευσε
δὲ ὁ Γίδων ἔτη τρεῖςκαίδεκα, καὶ ἐκοιμήθη ἐν ἔτει ,ςψμγ',

Βασιλεία Ἰωάννου τοῦ Ἀξούχου.

15 καταλείψας τὸ βασίλειον τῷ αὐτοῦ μὲν γυναικαδέλφῳ, υἱῷ δὲ πρω-
τοτόκῳ Ἀλεξίου τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ κυρῷ Ἰωάννῃ Κομνηνῷ τῷ
Ἀξούχῳ. Ὅς καὶ βασιλεύσας ἔτη ἕξ ἐκοιμήθη ἔτους ἑξακισχίλια
ἑπτακόσια τεσσαράκοντα ἕξ. Λέγεται δὲ, ὅτι ἐν τῷ τζυκανιστηρίῳ
παίζων ἐκρημνίσθη, καὶ σπαραχθεὶς ἀπέθανε.

1. κῦρ M: κυρίου TΦ 2. κῦρ M: κύριος TΦ 3. Ἰβηρίας TΦ:
ἰβηρίας M σπουδῆ Φ: σπουδῆ M: σπουδῆ T 5. ἔτους M:
ἔτει TΦ 6. α" M: α' TΦ ἡμέρα (βραχ.) M: ἴσα TΦ 7. γινο-
μένων M: γινόμενος TΦ 8. κῦρ M: κυρίου 9. κῦρ M: κύριος TΦ
10. Γίδων TΦ: γίδος M 13. τρεῖςκαίδεκα. Ἴδε σ. 267,12 ἔτη τρεῖς.
15. αὐτοῦ ἔγραφα: αὐτοῦ TΦ 16. κυρῷ M: κυρίῳ TΦ 17. ὅς
ἔγραφα. Ἴδε σ. 267,14. ὁ M: ὁ TΦ 18. ἐξ TΦ: ἐξ M 19. ἐκρημνί-
σθη TΦ: ἐκρημνίσθη M

Βασιλεία Μανουήλ τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ.

3 Ἀπεκάρη γοῦν κατὰ μοναχοὺς Ἰωαννίκιος, καὶ διεδέξατο τὴν
 || βασιλείαν ὁ δεύτερος ἀδελφὸς αὐτοῦ κῦρ Μανουήλ ὁ μέγας Κο- φ.288^α
 μνηνός, ὁ στρατηγικώτατος ἅμα καὶ εὐτυχέστατος, τῷ αὐτῷ ,σψμς'
 ἔτει. Ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ,σψνα' ἔτει, ἰνδι- 5
 κτιῶνος ιε, μηνὶ Ἰανουαρίῳ ἐγένετο μεγάλη πυρκαϊά. Βασιλεύσας
 δὲ καλῶς καὶ θεαρέστως ἔτη εἰκοσιπέντε, ἐκοιμήθη μηνὶ Μαρτίῳ
 ἔτους ,σψσα'.

Βασιλεία Ἀνδρονίκου τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ.

4. Καὶ ἐβασίλευσε προτροπῇ τούτου καὶ ἐκλογῇ [ὁ] ἐκ τῆς δεσποί- 10
 νης κυρᾶς Ἀννης τῆς Ευλαλῆς υἱὸς αὐτοῦ κῦρ Ἀνδρόνικος ὁ Κο-
 μνηνός ἔτη τρεῖς. Καὶ ἐκοιμήθη ἔτους ,σψοδ'. Καὶ ἐβασίλευσεν ὁ ἐκ
 τῆς κυρᾶς Εἰρήνης τῆς Συρίκαινας υἱὸς τοῦ κῦρ Μανουήλ κῦρ Γεώρ-
 γιος || ὁ Κομνηνός ἔτη δεκατέσσαρα· ὅς καὶ παρεδόθη παρὰ τῶν ἀρ- φ.288^β
 χόντων ἐπιβούλως ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ταυρεζίου, καὶ ἐζωγρήθη μηνὶ 15
 Ἰουνίῳ.

Βασιλεία Ἰωάννου τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ.

5. Τῷ γοῦν αὐτῷ ἔτει διεδέξατο τὰ σκῆπτρα ὁ δεύτερος ἀδελφὸς
 αὐτοῦ, ὁ κῦρ Ἰωάννης ὁ μέγας Κομνηνός· καὶ μετὰ ἐνιαυτὸν ἕνα
 ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ἀποστασία τοῦ Παπαδοπούλου. Ἀλλ' ἐλευθερωθεὶς 20
 ἀπῆλθεν εἰς τὴν Πόλιν, καὶ συνεζεύχθη τῇ θυγατρὶ μὲν κῦρ Μιχαὴλ
 βασιλέως τοῦ Παλαιολόγου, ἀδελφῇ δὲ κῦρ Ἀνδρονίκου βασιλέως
 τοῦ Παλαιολόγου, κυρᾶ Εὐδοκίᾳ Κομνηνῇ τῇ Παλαιολογίνῃ τῇ πορ-
 φυρογεννήτῳ. Ἰστέον δὲ, ὅτι ἔτι ζῶν ὁ κῦρ Μιχαὴλ ὁ βασιλεὺς,
 ἐγένετο ὁ γάμος τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ Ἰωάννου μετὰ τῆς Παλαιο- 25

1. Ἡ ἐπιγραφή ἐν μόνῳ τῷ Μ: λείπει ΤΦ 2. κατὰ μοναχοὺς ΤΦ: κατα-
 μοναχοὺς Μ ἰωαννίκιος Μ: Ἰωαννίκιος ΤΦ 3. ὁ Μ: λείπει ΤΦ
 κῦρ Μ: κύριος ΤΦ 6. πυρκαϊά ΤΦ: πυρκαϊᾶ Μ 8. Ἡ ἐπιγραφή ἐν
 μόνῳ τῷ Μ: λείπει ΤΦ 10. προτροπῇ ΤΦ: προτροπῆ Μ ἐκλογῇ ΤΦ:
 ἐκλογῆ Μ ὁ προσέθηκα: λείπει ΜΤΦ 11 (καὶ 13). κυρᾶς Μ: κυρίας ΤΦ
 κῦρ Μ: κύριος ΤΦ 12. ἐκ ΜΤ: ἐκ Φ 13. συρίκαινας Μ: Συρι-
 καίνας ΤΦ κῦρ Μ: κυρίου ΤΦ 14. ὅς Μ: ὁ ΤΦ παρὰ ΤΦ:
 παρὰ Μ. 15. ταυρεζίου Μ: Ταυρεσίου ΤΦ μηνὶ ἰουνίῳ Μ: μηνὸς
 Ἰουνίου ΤΦ 16. Ἡ ἐπιγραφή ἐν μόνῳ τῷ Μ: λείπει ΤΦ 17. τὰ ΤΦ: τα Μ
 δεύτερος Φ: δος Μ: βασιλεὺς Τ 19. κῦρ Μ: κύριος ΤΦ 21. ἀπῆλ-
 θεν ΤΦ: ἀπῆλθεν Μ Πόλιν ἔγραφα: πόλιν Μ: πόλιν ΤΦ 23-24. πορ-
 φυρογεννήτῳ Μ: Πορφυρογεννήτῳ ΤΦ

φ.289^α λογίνης. Καὶ τοῦ μὲν || Παλαιολόγου ἀποθανόντος Δεκεμβρίου ε', διεδέξατο αὐτὸν ὁ υἱὸς αὐτοῦ κῦρ Ἀνδρόνικος, στηλιτεύσας τὸν αὐτοῦ πατέρα διὰ τὸ λατινόφρον.

Μετὰ δὲ τὸ ς' ψ' λ' (= ἑξακισχιλιοστὸν ἑπτακοσιοστὸν ἐνενηκο-
5 στὸν) ἔτος, Ἀπριλίου μηνὸς, ἦλθεν ὁ βασιλεὺς Ἰβηρίας Δαβίδ, καὶ ἐπριώρισε τὴν Τραπεζοῦντα, ἀλλὰ ἀπεστράφη κενός.

Ἐν δὲ τῷ ς' ψ' λ' ἔτει, μηνὶ Ἀπριλίῳ εἰκοστῇ πέμπτῃ, ἰνδικτιῶ-
νος ια' ς', κατέλαβεν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν Τραπεζοῦντι ὁ
μέγας Κομνηνὸς κῦρ Ἰωάννης σὺν τῇ Παλαιολογίνῃ, οὔσῃ ἐγκύῳ, καὶ
10 ἐγενήθη ὁ μέγας Κομνηνὸς ὁ κῦρ Ἀλέξιος τῷ ς' ψ' λ' β' ἔτει. Εἶτα
ἐγένετο ἡ τοῦ Κομνηνοῦ κῦρ Γεωργίου ἐπιδρομὴ καὶ κατάσχεσις, ὃν
φ.289^β καὶ Πλάνον ἔλεγον, καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ ἐπίθεσις || καὶ τὸ βασιλείον καὶ
ἡ ἐξαίφνης φυγὴ κυρᾶς Θεοδώρας τῆς Κομνηνῆς, θυγατρὸς πρώτης
τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ κῦρ Μανουὴλ ἐκ τῆς ἐξ Ἰβηρίας Ῥουσούντα-
15 νας. Καὶ πάλιν ἀπεκατέστη εἰς τὸ σκαμνὶν ὁ Καλοῖωάννης ὁ Κομνη-
νός, καὶ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἔτη ὀκτωκαίδεκα, ἐκοιμήθη ἐν τοῖς
Λιμνίοις μηνὶ Αὐγούστῳ εἰς τὰς ις', ἡμέρα ς', ἰνδικτιῶνος ιε' ς', ἔτους
ς' ωε'. Ἐν γὰρ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ παρέλαβον οἱ Τοῦρκοι τὴν Χαλυ-
βίαν καὶ γέγονε παρ' αὐτῶν μεγάλη ἐπιδρομὴ, ὥστε ἀοίκους γενέ-
20 σθαι τὰς χώρας ὅλας. Ἐπειτα δὲ σὼν ἐτι ἐκομίσθη τὸ λείψανον αὐ-
τοῦ ἐν Τραπεζοῦντι, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ τῆς Χρυσοκεφάλου.

4. ς' ψ' λ' M: ς' ψς T: ς' ψς' Φ 5. Δαβίδ ἔγραφα δαδ M: Δαυίδ TΦ
7. μηνὶ TΦ: μηνῆ M εἰκοστῇ TΦ: εἰκοστῇ M ἰνδικτιῶνος

(βραχ.) ια' ς' M: μηνὸς ἰσταμένου TΦ 9. Παλαιολογίνῃ TΦ: παλαιο-
λογίνῃ ἐκ τοῦ παλαιολογίνῃ M οὔσῃ TΦ: οὔσῃ M ἐγκύῳ ἔγραφα:
ἐγγύῳ M: ὑπεγγύῳ TΦ 10. εἶτα TΦ: ἦτα M 12. Πλάνον ἔγραφα:
πλάνον MTΦ ἔλεγον MT: ἔλεγε T 13. ἐξαίφνης TΦ: ἐξέφνης M

14. ρουσάντανας M: Ῥουσάντανας TΦ 15. σκαμνὶν ἐκ τοῦ σκα-
μνῆν M: σκάμνιν TΦ 16. ὀκτωκαίδεκα TΦ: οκτωκαίδεκα M 17. μηνὶ

(βραχ.) αὐγού^ς M: μηνὸς Αὐγούστου TΦ τὰς MΦ: τὰ T ἡμέρα

(βραχ.) ς' M: ὄς' TΦ ἰνδικτιῶνος (βραχ.) ιε' ς' M: μηνὸς Ἰανουαρίου T:
μηνὸς Ιοῦ T 18. παρέλαβον MΦ: περέλαβον T Τοῦρκοι TΦ:
τούρκοι M 19. ἀοίκους TΦ: αοίκους M 20. ὅλας TΦ: ὄλας M

Ἐπειτα ἔγραφα: ἐπεὶ M καὶ εἰκασία Φ: ἐπὶ T καὶ Φ ἐν κειμένῳ δὲ ἔγραφα:
καὶ MTΦ σὼν ἔγραφα κατὰ τὴν εἰκασίαν Φ: ζῶν MΦ ἐν κειμένῳ: ζῶων T

Βασιλεία Ἀλεξίου τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ.

6. Καὶ ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ κῦρ Ἀλέξιος ὁ μέγας Κομνηνός, καὶ ἤγαγε γυναῖκα αὐτῷ τὴν θυγατέρα || τοῦ Πεκὰϊ ἐξ Ἰβηρίας. φ.290^α Ἀπῆλθεν ἡ Παλαιολογίη χήρα εἰς τὴν Πόλιν μηνὶ Ἰουνίῳ ιγ' ἔτους ,σως', ἰνδικτιῶνος ια' ^{σε}, καὶ πάλιν ἤλθεν χήρα ἔτους ,σωθ', μηνὶ 5 Μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνος ιδ'.

Ἐκστρατεύσας ὁ βασιλεὺς κῦρ Ἀλέξιος κατὰ τῶν Τουρκῶν καὶ ἐν τῇ Κερασούντι καταλαβὼν ἐπίασε τὸν Κουστουγάνην ἔτους ,σωι', μηνὶ Σεπτεβρίῳ, ὅτε καὶ ἐσκοτώθησαν Τοῦρκοι πολλοί. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει Δεκεβρίῳ ιγ', ἡμέρα ε', ἐκοιμήθη ἡ δέσποινα κυρὰ Εὐδοκία ἡ Παλαιολογίνα. 10

Μηνὶ Νοεμβρίῳ λ', ἡμέρα α', ἔτους ,σωια' ἐγένετο πυρκαϊὰ μεγάλη ἐντὸς τοῦ κάστρου. Ἐν δὲ τῷ ἐπιόντι ἔτει ἐπυρπολήθη ἡ ἐξάρτησις μηνὶ Ἰουνίῳ παρὰ τῶν Λατίνων, ὅτε καὶ ἐγένετο μέγας πόλεμος.

Ἦρπαξεν ὁ Παριάμης τὰς τζέργας ἔτους ,σωκβ', μηνὶ Ὀκτωβρίῳ 15 εἰς τὰς β'.

Ἦμέρα β' Σεπτεβρίῳ . . . ἔτους ,σωκζ' ἐγένετο μεγάλη πυρκαϊὰ παρὰ τῶν Σινωπιτῶν, καὶ ἔλυμῆνατο τὸ πῦρ πάντα τὰ ὠραῖα τῆς πόλεως, τὰ τε ἐντὸς καὶ ἐκ||τός. φ.290^β

1. Ἀλεξίου ΤΦ: ἀλλεξίου Μ 3. ἤγαγε ΤΦ: ἠγαγε Μ αὐτῷ ἔγραφα: αὐτῷ Μ: αὐτῷ ΤΦ 4. Πόλιν ἔγραφα: πόλιν ΜΤΦ μηνὶ Ἰουνίῳ ιγ' ἔτους Μ: μηνὸς Ἰουνίου ιγ' ἔτει ΤΦ 5. ια' Μ: ια Τ: ιά Φ 5-6. μηνὶ μαρτίῳ Μ: μηνὸς Μαρτίου ΤΦ 7. ἐκστρατεύσας Μ: ἐκστράτευσεν ΤΦ τουρκῶν ΜΦ: Τούρκων Τ καὶ Φ ἐν σημ. 8. Κουστουγάνην ἔγραφα: νιν(;) ^{νιν(;)}

κουστουγά Μ: Κουστουγά* Τ: Κουστουγάν Φ ἔτους Μ: ἔτει ΤΦ 9. μηνὶ Σεπτεβρίῳ (βραχ.) Μ: μηνὸς Σεπτεμβρίου ΤΦ ἐσκοτώθησαν ΤΦ: ἐσκωτώθησαν Μ 10. Δεκεβρίῳ (βραχ.) Μ: Σεπτεμβρίου ΤΦ.

Ἦ 13 Δεκεμβρίου πράγματι τῷ 1302 συμπίπτει πρὸς ἡμέραν Πέμπτην (ε'), καθ' ἃ ἄλλως καὶ ἡ 13 Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. ἡμέρα (βραχ.) ε Μ: 'σε Τ: 'σέ Φ

12. ἡμέρα (βραχ.) α' Μ: 'σα ΤΦ ἔτους ,σωια' Μ: ἔτει ,σωιθ' ΤΦ 13-14. Ἐξάρτησις ΤΦ: ἐξάρτησις Μ. Μή τοι γραπτέον ἐξάρτυσις;

14. μηνὶ Ἰουνίῳ Μ: μηνὸς Ἰουνίου ΤΦ 15. παριάμης ΜΦ: Παριάμης Τ τζέργας ΜΦ: Τζέργας Τ ἔτους Μ: ἔτει ΤΦ ,σωκβ' ΜΤ: ,σωκε' Τ μηνὶ Ὀκτωβρίῳ Μ: μηνὸς Ὀκτωβρίου ΤΦ 16-17. εἰς τὰς β'—Σεπτεβρίου ἔγραφα: εἰς δ' ἡμέρα (βραχ.) δ' Σε ἰπομένου κενοῦ δύο γραμμάτων Μ: εἰς τὴν δ'. 'σ. δ' Ἀπρ. Τ: εἰς τὴν ε' σ ε εἰ...Φ 17. ,σωκζ' ΜΦ: ,σωκδ' Τ

17. ,σωκζ' ΜΦ: ,σωκδ' Τ

7. Ἐκοιμήθη ὁ μέγας Κομνηνὸς ὁ κῦρ Ἀλέξιος μηνὶ Μαίῳ γ', ἡμέρα ε', ἰνδικτιῶνος ιγ', ἔτους ,σωλη', βασιλεύσας ἔτη λγ' παρὰ μῆνας γ'.

8. Καὶ ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ κῦρ Ἀνδρόνικος ὁ μέγας Κομνηνὸς καὶ ἐφόνευσεν τοὺς δύο αὐταδέλφους αὐτοῦ, τὸν τε Ἀζαχουτλοῦν κῦρ Μιχαήλ καὶ κῦρ Γεώργιον τὸν Ἀχπουγᾶν. Ἐβασίλευσε δὲ ὁ κῦρ Ἀνδρόνικος ἔτος α' καὶ μῆνας η', καὶ ἐκοιμήθη μηνὶ Ἰανουαρίῳ η', ἡμέρα δ', ἰνδικτιῶνος ιε', ἔτους ,σωμ'.

9. Καὶ εἰδέξατο τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ κῦρ Μανουήλ, ὀκταέτης ὢν, καὶ ἐκράτησε μῆνας η'. Ἐν γὰρ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ἦλθεν ὁ Παριάμης μετὰ φώσσάτου πολλοῦ ἕως τὸν Ἀσώματον. Καὶ ἐσκοτώθησαν Τούρκοι πολλοί, καὶ ἔφυγον ὁ κόσμος· ὅτε καὶ ἠρπάγησαν ἄλογα πολλὰ τούρκικα μηνὶ Αὐγούστῳ λ', ἡμέρα α', ἔτους ,σωμ'.

Κατὰ δὲ τὸν Σεπτέβριον μῆνα κβ', ἡμέρα β', ἰνδικτιῶνος α', ἔτους ,σωμα' ἦλθεν ὁ μέγας Κομνηνὸς κῦρ Βασίλειος ἐκ τῆς Κωνσταντι-
 φ.291^α πόλεως, υἱὸς μὲν τοῦ μεγάλου || Κομνηνοῦ τοῦ κυροῦ Ἀλεξίου, ἀδελφὸς δὲ δεύτερος κῦρ Ἀνδρονίκου, καὶ παρέλαβε τὸ βασίλειον· ὅτε καὶ τὸν μέγαν δοῦκαν Λέκην τὸν Τζατζιντζαῖον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὸν μέγαν δομέστικον τὸν Τζάμπαν, τοῦ ζῆν ἀπεστέρησε. Τὸν δὲ ἀνεψιὸν
 20 αὐτοῦ κῦρ Μανουήλ ἐπεριώρισε, τὴν δὲ μεγάλην δούκαιναν τὴν Συρίκαιναν ἐλίθασαν. Ἐν δὲ τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ ιγ', ἡμέρα α' τῆς

1. Κομνηνὸς ὁ κῦρ MT: μέγας κῦρ, ὁ Κομνηνὸς Φ 2. ἡμέρα (βραχ.) M: ἡμέρα TΦ ἔτους M: ἔτει TΦ 2-3. παρὰ μῆνας TΦ: παραμῆνας M 4. Ἐπιγραφή Βασιλεία Ἀνδρονίκου τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ TΦ: λείπει M 6. ἀχπουγᾶν M: Αχπουγάν Φ: Ἀχπουγάνην T ἐβασίλευσε TΦ: ἐβασίλευσεν M 7. μῆνας TΦ: μήνας M 8. η' ἡμέρα T: η' ἡμέρα (βραχ.) M: ἡμέρα Φ ἰνδικτιῶνος (βραχ.) ιε' M: ινδ ιε' Φ: λείπεται T ἔτους M: ἔτει TΦ 9. κῦρ M: ὁ κῦρ TΦ ὀκταέτης TΦ: ὀκταέτης M 11. παριάμης MΦ: Παριάνης T 12. Τούρκοι TΦ: τούρκοι M ὁ κόσμος M: ἀκόσμως TΦ 13. τούρκικα M: Τουρκικά TΦ λ' ἡμέρα (βραχ.) α' M: λείπεται TΦ 14. Σεπτέβριον ἔγραφα: σεπτέβριον M: Σεπτέμβριον TΦ ἡμέρα (βραχ.) δ' ἰνδικτιῶνος (βραχ.) α' M: λείπεται TΦ ἔτους M: ἔτει TΦ 16. κυροῦ ἔγραφα: κυροῦ M: κῦρ TΦ 18. δοῦκαν TΦ: δούκαν M 19. δὲ M: δὲ καὶ TΦ 20. δούκαιναν M: δουκαίναν TΦ 20-21. συρίκαιναν M: Συρικαίναν TΦ 21. ἡμέρα (βραχ.) M: 'σ TΦ

Ἄσκησις, τοῦ αὐτοῦ, ἡμέρα γ', ἰνδικτιῶνος δ', ἔτους, ἡμέρα γ' ἦλθεν ἡ δέσποινα κυρὰ Εἰρήνη ἡ Παλαιολογίνα, ἡ θυγάτηρ κυρ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, καὶ εἰς τὰς ιζ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡμέρα α' 5 εὐλογήθη τὸν βασιλέα κυρ Βασίλειον.

Κατὰ δὲ τὴν ε' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς, ἡμέρα ε', ἔτους, ἡμέρα δ' ἦλθεν ὁ Σιχασάνης, ὁ υἱὸς τοῦ Ταμαρτάση εἰς τὴν Τραπεζοῦντα καὶ γεγενε πόλεμος εἰς τὸν Ἀχάντακαν τοῦ Ἀγίου Κηρύκου καὶ εἰς Μινθρίον. Καὶ Θεοῦ εὐδοκοῦντος ἐτράπη ὑποβρύχιος, καὶ ἔφυγεν, ὅτε ἔσκο- 10 τώθη ὁ αὐτοῦ ραίμης, ὁ υἱὸς τοῦ Ρουστάμη.

Μηνὶ Μαρτίῳ β', ἡμέρα β', τῆς ἀρχινηστήμου τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς ἐγένετο ἔκλειψις τοῦ ἡλίου ἀπὸ ὥρας δ' ἕως ὥρας ἐβδόμης, καὶ ἐταράχθη τὸ κοινὸν κατὰ τοῦ βασιλέως, ὥστε καὶ ἔξωθεν τοῦ κουλαῖ συναχθέντες λίθους ἔσυραν εἰς αὐτὸν ἔτους ἡμέρα ε'. 15

Μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ε', ἰνδικτιῶνος ζ', ἔτους, ἡμέρα ζ' ἐγεννήθη ὁ Κομνηνὸς κυρ Ἰωάννης ὁ ἐπονομασθεὶς Ἀλέξιος, ὁ υἱὸς τοῦ κυρ Βασιλείου ὁ δεύτερος. Εὐλογήθη ὁ βασιλεὺς ὁ κυρ Βασίλειος τὴν ἐκ Τραπεζοῦντος δέσποιναν κυρὰν Εἰρήνην μηνὶ Ἰουλίῳ η' ἔτους, ἡμέρα ζ'. Ἐκοιμήθη ὁ βασιλεὺς κυρ Βασίλειος ὁ μέγας Κομνηνὸς μηνὶ Ἀπρι- 20

1. τοῦ αὐτοῦ ἔγραφα: τῷ αὐτῷ M: τῷ αὐτῷ TΦ ἔτους M: ἔτει TΦ α' ἔγραφα κατὰ τὴν ἐν σημειώσει παρα τῷ Φ ὀρθὴν παρατήρησιν: ια' MTΦ
3. ἰνδικτιῶνος (βραχ.) M: ἰνδικτιῶνι TΦ δ' MT: ιδ' Φ ὅστις ἐν σημειώσει προτείνει διορθῶσιν εἰς δ' ἡμέρα γ' TΦ: ἡμέρα δ' M 4. θυγάτηρ MT: θυγατήρ Φ
5. τὰς ἔγραφα τ' ἐπομένου κενοῦ ὡσεὶ δύο γραμμάτων M: τὰ TΦ
7. κατὰ TΦ: κατα M τὴν ἔγραφα: τὸν MTΦ 8. σιχασά M: Σιχασά Φ: Σιχάσα T ταμαρτα M: Ταμαρτά TΦ 9. Κηρύκου ἔγραφα: κηρίκου M: Κηρίκου TΦ 9-10. Μινθρίον TM: Μίνθριον Φ 11. ραίμης ἔγραφα: ραίμης T: ραίμης MΦ. Ὁ Φ προτείνει νὰ διορθωθῇ Ἰβραίμης. Γραπτέον ζαίμης; Ρουστάμη ἔγραφα: ρουστάμη M: Ρουστάμη T: Ρουστάνδη Φ 12. μαρτίῳ β' M: Μαρτίῳ TΦ 12-13. Τεσσαρακοστῆς ἔγραφα: μ M: μ' Φ: Μαρίας T 13. ἀπὸ TΦ: ἀπὸ M ἐβδόμης ἔγραφα: ζ M: ζ' TΦ 15. κουλαῖ MΦ: κουλαῖ T συναχθέντες TΦ: συναχέντες M 15-16. ἔτους ἡμέρα ε'. Μηνὶ Ἰουλίῳ: ἔτους ἡμέρα ε' μηνὸς TΦ 16. μηνὶ Ὀκτωβρίῳ M: μηνὸς Ὀκτωβρίου TΦ ε' MΦ: λείπει T ζ' MT: ε' διορθῶναι ἄνευ λόγου Φ 18 (καὶ 20). Βασίλειος ἔγραφα: Βασίλειος MTΦ 20. κυρ M: ὁ κυρ TΦ

Ε.Υ.Δ. Π.Ι.Κ.Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

λίω εἰς τὰς ς', ἡμέρα ε', ἰνδικτιῶνος η', ἔτους ςωμη'. Ἐβασίλευσεν ἔτη ζ' καὶ μῆνας ς'.

10. Οἱ δὲ παῖδες αὐτοῦ κῦρ Ἀλέξιος καὶ κῦρ Καλοῖωάννης ἐστάλ-
 φ. 292^α ||θησαν εἰς τὴν Πόλιν σὺν τῇ μητρὶ. Καὶ ἐκράτησε τὴν βασιλείαν ἡ
 5 Παλαιολογίνα κυρὰ Εἰρήνη, χήρα οὔσα. Καὶ εὐθέως ἐταράχθησαν οἱ
 ἄρχοντες καὶ ἐγένοντο δύο μέρη. Καὶ ὁ μὲν Τζανιχίτης, ὁ μέγας
 στρατοπεδάρχης κῦρ Σεβαστὸς σὺν τοῖς σχολαρίοις καὶ μειζομάταις
 καὶ κῦρ Κωνσταντῖνος ὁ Δωρανίτης καὶ οἱ Καβαζῖται καὶ ὁ Καμα-
 χηνὸς καὶ τινες τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν ἀλλαγίων τῶν βασιλικῶν ἐκρά-
 10 τήσαν τὸν Ἅγιον Εὐγένιον, οἱ δ' Ἀμυτζανταράνται καὶ τινες τῶν
 ἀρχόντων καὶ τοῦ βασιλικοῦ ἀλλαγίου ἐκράτησαν σὺν τῇ δεσποίνῃ τὸν
 κουλᾶν.

Κατὰ δὲ Ἰούλιον μῆνα β', ἡμέρα α', ἔτους ςωμη', ἐλθὼν ὁ μέγας
 δουξ Ἰωάννης ὁ ἐκτομίας ἐκ τῶν Λιμνίων μετὰ φωσσᾶτον πολὺ, ἐγέν-
 15 νετο πόλεμος, σύραντες καὶ τὸ μάγγανον κατὰ τῆς μονῆς καὶ ἐπυρ-
 πολήθη ἡ μονή, καὶ πάντα τὰ ὠραῖα αὐτῆς ἀπεκαύθησαν. Καὶ ὁ
 φ. 292^β Τζανιχίτης καὶ ἕτεροι ἄρχοντες ἐπερι||ωρίσθησαν εἰς τὰ Λιμνία καὶ
 ἐκεῖ τὸ ζῆν ἀπέδωκαν. Τῷ αὐτῷ γοῦν ἔτει, περὶ τὸν αὐτὸν μῆνα,
 ἀπῆλθε τὸ φωσσᾶτον ἡμῶν εἰς τὸν Παρχάριν, καὶ, κυριεύσαντες τοὺς
 20 Ἀμιτιώτας, ἐπῆραν κοῦρσα πολλὰ, ὅτε ἐσκοτώθησαν καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ
 Δολίνου.

Μηνὶ Ἰουλίῳ ε', ἡμέρα ς', ἰνδικτιῶνος θ', ἔτους ςωμθ' ἐκοιμήθη
 ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων κῦρ Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος. Τῷ αὐτῷ μηνὶ
 καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐσκοτώθησαν οἱ ἄρχοντες εἰς τὰ Λιμνία. Πάλιν γοῦν

ἂ

1. τὰς ἔγραφα: τ Μ: τὰ ΤΦ
2. μῆνας ΤΦ: μῆνας Μ
- 3-4. ἐστάλθησαν Μ: ἐστάλησαν ΤΦ
4. Πόλιν ἔγραφα: πόλιν ΜΤΦ
7. στρατοπεδάρχης Μ: στρατοπεδάρχης, ΤΦ
8. Καβαζῖται ἔγραφα: καβαζῖται Μ: Καβασῖται ΤΦ
- 9 (καὶ 10). καὶ τινες ΤΦ: καὶ τινές Μ
9. ἀλλαγίων ἔγραφα: ἀλαγίων ΜΤΦ. Ἄλλ' ἴδε τὸ σημείωμα ** τοῦ Φ ἐν σ. 18.
10. Ἀμυτζανταράνται ΜΦ: Ἀμυτζανταραύται Τ
11. ἀλλαγίου ἔγραφα: ἀλαγίου ΜΤΦ
12. κουλᾶν Μ: Κουλᾶν ΤΦ
14. πολὺ ἐγένετο πόλεμος: σύραντες Μ: πολὺ. Ἐγένετο πόλεμος. Σύραντες ΤΦ
15. μάγγανον ΤΦ: μάγκανον Μ
17. Τζανιχίτης ΤΦ: τζανιχίτης Μ
- ἕτεροι ΤΦ: ἕτεροι Μ
20. κοῦρσα Φ: κούρσα ΜΤ
22. ἐκοιμήθη ΤΦ: ἐκοιμήθαι Μ
23. Ἐν τῇ ᾠᾷ Βασιλεὺς ἀνδρόνικος παλαιολόγος μέλασι γράμμασι Μ: λείπουσι ΤΦ

τῷ αὐτῷ ἔτει, Ἰουλίῳ δ', ἡμέρα δ' ἤλθασιν οἱ Ἀμιτιῶται Τοῦρκοι, καὶ ἐτράπησαν οἱ Ῥωμαῖοι ἄτερ πολέμου, καὶ ἐσκοτώθησαν Χριστιανοὶ πολλοί, καὶ ἐκαύθη ἡ Τραπεζοῦς ὅλη ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, καὶ ἐκαύθησαν λαὸς πολὺς, καὶ γυναῖκες καὶ παῖδια. Μετὰ δὲ τὴν πληγὴν ἐκ τῆς δυσωδίας τῶν καυθέντων ἀλόγων ζώων καὶ ἀνθρώπων γέγονε 5 καὶ αἰφνίδιος θάνατος. Πρὸ τούτου γὰρ ἡ θυγάτηρ τοῦ μεγάλου Κομνηνοῦ κῦρ Ἀλεξίου, ἡ κυρὰ Ἄννα ἡ λεγομένη Ἀναχουτλοῦ, || τὴν φ.293^α μοναδικὴν ἀποδαλομένη στολὴν, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Λαζίαν, καὶ ἐκράτησεν αὐτήν. Μετὰ δὲ τὸ γενέσθαι τὸν ἐμπρησμόν καὶ τὴν ἐπιδρομὴν ἤλθεν ἡ Ἀναχουτλοῦ καὶ παρέλαβε τὴν βασιλείαν, ἔχουσα καὶ φωσ- 10 σάτα λάζικα, μηνὶ Ἰουλίῳ ιζ', ἡμέρα γ', τῷ αὐτῷ ἔτει. Ἡ δὲ Παλαιολογίνα κατέβη τῆς βασιλείας, βασιλεύσασα ἔτος α' καὶ μῆνας γ'.

11. Εἰς δὲ τὰς λ' τοῦ αὐτοῦ Ἰουλίου μηνὸς τῷ αὐτῷ ἔτει, ἡμέρα β', ἤλθεν ἐκ τῆς μεγαλοπόλεως ὁ ἀδελφὸς Ἀλεξίου, ὁ κῦρ Μιχαὴλ Κομνηνός, ἔχων μεθ' αὐτοῦ κάτεργα γ' καὶ τὸν Σχολάριν κῦρ Νική- 15 ταν [καὶ] κῦρ Γρηγόριον τὸν Μειζομάτην. Καὶ τὸ μὲν βραδύ, καταβάντες οἱ ἄρχοντες μετὰ ὀρκωμοτικοῦ καὶ ὁ μητροπολίτης κῦρ Ἀκάκιος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου, <καὶ> παρέλαβον αὐτὸν ὡς αὐθέντην. Τῷ δὲ πρωὶ οὐκ οἶδα ὁ λαὸς πῶς αὐτὸν ἐπεριώρισαν. Τὰ δὲ κάτεργα ἤρπαξαν οἱ Λαζοί, καὶ πολλοὺς διὰ βελῶν ἀπέκτειναν. Τῇ οὖν γ' τοῦ 20 Αὐγούστου μηνὸς ἡμέρα ς' τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὡμθ' ἄλλιν ἤλθασιν οἱ Ἀμιτιῶται Τοῦρκοι· ἀλλὰ, θεοῦ εὐδοκοῦντος, οὐκ ἔσχυσαν πρὸς φ.293^β ἡμᾶς, ἀλλὰ ἀπῆλθον κατησχυμμένοι κενοί. Μηνὶ τῷ αὐτῷ ζ', τῷ αὐτῷ ἔτει, ἐστάλθη ὁ Κομνηνός κῦρ Μιχαὴλ περιωρισμένος εἰς τὸ Οἰναιον, εἶτα εἰς τὰ Λιμνία. Τῷ αὐτῷ μηνὶ ι' καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει 25

1. Ἀμιτιῶται ΤΦ: ἀμιτιῶται ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἀμπτιῶται Μ

Τοῦρκοι ΤΦ: τούρκοι Μ 8. μοναδικὴν Μ: μοναχικὴν ΤΦ

10. Ἀναχουτλοῦ ΤΦ: ἀναχουτλοῦ Μ 11. ἔτει ΤΦ: ἔτη Μ 14. μεγαλοπόλεως Μ: Μεγαλοπόλεως ΤΦ κῦρ ΤΦ: κηρ Μ 15. μεθ' ΤΦ: μετ' Μ σχολάριν ΤΦ: σχουλάριν Μ 16. καὶ προσέθηκα: λείπει ΤΦ

βραδύ ΜΤΦ. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ γραφῆ βραδύ· οὕτω τὸ ἀργὸ ἤκουσα λεγόμενον τὸ ἀπόγευμα ἐν Ἄνδρῳ. 17. μετὰ ΜΦ: λείπει Τ ὀρκωμοτικοῦ

ἔγραφα: ὀρκομοτικοῦ (βραχ.) Μ. ὠρκομότουν Τ: ὀρκομοτόν Φ μητροπολίτης ΜΤ: μετροπολίτης Φ 18. εὐαγγελίου (βραχ.) Μ: * * *

Τ: . . . Φ ὅστις ἐν σημειώσει προτείνει τὴν ἀνάγνωσιν τῆς βραχυγραφίας ὡς εὐαγγελίου 19-20. ἤρπαξαν ΤΦ: ἤρπαξαν Μ 21. αὐγούστου (βραχ.) Μ:

αὐτοῦ ΤΦ 23. κατησχυμμένοι ἔγραφα: κατησχυμένοι ΜΤΦ 25. Οἰναιον ΤΦ: ὕναιον Μ. Ἴδε κατωτέρω σ. 275,11

ἑστάθη ἡ Παλαιολογίνα κυρὰ Εἰρήνη μετὰ φράγκικον κάτεργον εἰς τὴν Πόλιν.

12. Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ι' ἔφυγεν ὁ Σχολάρις κῦρ Νικήτας καὶ ὁ Μειτσομάτης κῦρ Γρηγόριος, ὁ Δωρανίτης κῦρ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ υἱὸς Ἰωάννης καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μειτσομάτου Μιχαήλ καὶ ἕτεροι ἐκ τοῦ μέρους αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθον μετὰ βενέτικον κάτεργον εἰς τὴν Πόλιν. Οἵτινες καὶ χρονίσαντες τὰ περὶ τὸν Αὐγουστον μῆνα ιζ' ἦλθον μετὰ Κομνηνὸν κῦρ Ἰωάννην, τοῦ κῦρ Μιχαήλ τὸν υἱὸν, ἔχοντες δύο κάτεργα τῶν αὐτῶν καὶ τρία γενουίτικα, καὶ παρέλαβον τὴν Τραπεζοῦντα μηνὶ Σεπτεμβρίῳ δ' ἡμέρα δ' ἔτους ,ζωνα'. Καὶ ἐστέφθη τῷ αὐτῷ μηνὶ Σεπτεμβρίῳ εἰς τὰς θ' εἰς τὴν Χρυσοκέφαλον ἐν τῷ ἄμβωνι ὅτε καὶ ἐν τῇ ἐλεύσει αὐτοῦ ἐπὶ πᾶσιν αἱ χῶραι συνήχθησαν ἐπὶ ταυτό· καὶ γέγονε || διωγμὸς βαρὺς καὶ ἀρπαγὴ πολλή. Τότε ἐσκοτώθησαν καὶ οἱ ἄρχοντες οἱ Ἀμυτζαντάριοι, καὶ ἡ τοῦ Γεωργίου μήτηρ ἡ Σαργαλή παρεδόθη τῇ πνιγμονῇ, καὶ σὺν αὐτῇ ἀπεπνίγη καὶ ἡ Ἀναχουτλοῦ, βασιλεύσασα ἔτος α' καὶ μῆνα α' καὶ ἡμέρας η'.

13. Μηνὶ Ἰουνίῳ ἔτους ,ζωνα' ἦλθον οἱ Ἀμιτιῶται εἰς πόλεμον, καὶ ἀπῆλθον κενοί. Ἐπειδὴ [ὁ] τὸν κῦρ Μιχαήλ κρατῶν μέγας δούξ, ὁ εὐνοῦχος, ἐν τοῖς Λιμνίοις Μαρτίῳ μηνὶ ἀπεκτάνθη, ἀπῆλθεν ὁ μέγας δούξ, ὁ Σχολάρις, καὶ παρέλαβε τὸν κῦρ Μιχαήλ, καὶ ἦλθε καὶ ἐβασίλευσε μηνὶ Ματίῳ γ', ἡμέρα β', ἔτους ,ζωνβ'. Ἐστέφθη δὲ μηνὶ τῷ αὐτῷ κα'. Τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ καταβιβάσας ἐπεριώρισεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Ἀγίου Σάβα, βασιλεύσας ὁ κῦρ Ἰωάννης χρόνον α' καὶ μῆνας η'.

1. φράγκικον M: Φραγκικόν TΦ 2. Πόλιν ἔγραφα: πόλιν MTΦ

3. Νικήτας ἔγραφα: Νικήτα MTΦ 4. Μειτσομάτης MΦ: Μειτσομάτ, T

Μειτσομάτου TΦ: μίτσομάτου M. Ἀλλ' ἴδε ἀνωτέρω σ. 273, 16 Μειτσομάτην καὶ κατωτέρω σ. 275, 1, 5, 8. 279, 27 Μειτσομάτης Δωρανίτης ἔγραφα:

Δωρανίτης, TΦ 6-7. Πόλιν ἔγραφα: πόλιν MTΦ 7. αὐγουστον (βραχ.) M:

αὐτόν TΦ 9. γενουίτικα M: Γενουίτικὰ TΦ παρέλαβον MΦ: παρέλασαν T

10. μηνὶ σεπτεβρίῳ (βραχ.) M: μηνὸς Σεπτεμβρίου TΦ

11. τὰς ἔγραφα: τ^α M: τὰ TΦ θ' MT: δ' Φ 12. ἄμβωνι MΦ: * * * T

13. ἐπὶ ταυτό TΦ: ἐπιταυτό M 14. Ἀμυτζαντάριοι MΦ: Ἀδυτζαντάριοι T

15. πνιγμονῇ ἔγραφα: παιγμονῇ M: παιγμονῆ TΦ 16. βασιλεύσασα TΦ: βασιλεύουσα M

19. ὁ προσέθηκα: λείπει MTΦ 23. κα' M:

καὶ TΦ δὲ MT: λείπει Φ

|| ἐτιμήθη ὁ Σχολάρις ὁ κϋρ Νικήτας μέγας δοῦξ, Γρηγόριος ὁ Μει- φ. 294β
ζομάτης μέγας στρατοπεδάρχης, Λέων ὁ Καβαζίτης μέγας δομέστι-
κος, Κωνσταντῖνος ὁ Δωρανίτης πρωτοβεστιάριος καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ
ἐπικέρνης, Ἰωάννης ὁ Καβαζίτης μέγας λογαριαστής, ὁ υἱὸς τοῦ
Σχολάριος παρακοιμώμενος, Μιχαὴλ ὁ Μειζομάτης ἀμυρτζαντάριος, 5
Τζανιχίτης ὁ Στέφανος μέγας κοντόσταυλος.

14. Μηνὶ Νοεμβρίῳ ἔτους ,ζωνδ' κατεσχέθησαν παρὰ τοῦ βασι-
λέως τοῦ κϋρ Μιχαὴλ μέγας δοῦξ ὁ Σχολάρις, μέγας δομέστικος ὁ Μει-
ζομάτης καὶ ἕτεροι αὐτῶν. Τότε ἐστάλη καὶ ὁ Κομνηνὸς κϋρ Ἰωάν-
νης εἰς τὴν Πόλιν. Ἐν δὲ τῷ ,ζωνε' ἔτει ἐπιάσθη ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας 10
καὶ τὸ Οἶναιον.

15. Μηνὶ Σεπτεβρίῳ, [ἔτους ,ζωνς'], ἰνδικτιῶνος α', ἐγένετο αἰ-
φνίδιος θάνατος, ἡ πανούκλα, ὥστε ἀπεβάλλοντο πολλὰ τέκνα καὶ
συνεύνους, ἀδελφοὺς καὶ μητέρας καὶ συγγενεῖς, καὶ διεκρά- ησεν ἕως
μῆνας ζ'. 15

Τῷ αὐτῷ ,ζωνς' ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ ἐπιάσθη ἡ Κερν. οὔς, || καὶ φ. 295α
αἰχμαλωτίσθη καὶ ἐπυρπολήθη παρὰ Ἰανουαίων. Ἐ δὲ τῷ αὐτῷ
ἔτει ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ καθ' ἰνδικτιῶνος α' ἦλθαν ἐν Τραπεζοῦντι Τοῦρκοι
πολλοὶ, ἤγουν ἀπὸ τὸ Ἐζικάϊν Ἀχχῆς Ἀϊνάπης καὶ ἀπὸ τὸ Παί-
περτ ὁ Μαχμάτης Εἰκεπτάρης καὶ ἀπὸ τῶν Ἀμιτιωτῶν ὁ Τυραλί- 20
πης καὶ ὁ Ποσδογάνης καὶ Τζιαπνίδες σὺν αὐτοῖς, καὶ ἐκρότησαν

3. πρωτοβεστιάριος (α'τβεστιαε'') Μ: τὰ βεστιάρια ΤΦ 4. ἐπικέρ-
νης ἔγραφα: ἐπικέρνης ΜΤΦ 5. παρακοιμώμενος Μ: παρακεκοιμώ-
μενος Τ: παρακεκοιμωμένος Φ 6. ἀμυρτζαντάριος (ἀμυρτζαντε) Μ:
Λμυρντζαύτζης ΤΦ 6. κοντόσταυλος ἔγραφα: κοντοσταύλος ΜΤΦ

10. Πόλιν ἔγραφα: πόλιν ΜΤΦ 11. Οἶναιον ἔγραφα. "Ἴδε καὶ Φ ἐν σημειώ-
σει: ὕναιον Τ: ὕνοιον Φ. Πρβλ. ἀνωτέρω σ. 273, 25, κατωτέρω σ. 290, 13 12. Σε-
πτεμβρίῳ Μ σεπτεμβρίῳ ἔγραφα ΤΦ: ἔτους ,ζωνς' προσέθηκα ὁδηγούμενος
κ τῆς α' ἰνδικτιῶνος καὶ τῶν κατωτέρω τῷ αὐτῷ ,ζωνς': λείπουσι ΜΤΦ

14. ἕως Μ: εἰς ΤΦ 17. Ἰανουαίων ἔγραφα: Ἰανου⁶ Μ: Ἰανουίτων Τ:
Ἰανουίτων Φ 19. ἐζικάϊν Μ: ἐζικαῖν Φ: Τζικαῖν Τ αἰναπῆς (;) Μ.
Πρβλ. Φ σ. 79: Ἀϊναπῆς Τ: αἰναπῆς Φ Παῖπερτ ΜΦ: Παῖπερτ Τ

20. Μαχμάτης ἔγραφα: μαχματ' Μ: Μαχμάτ ΤΦ Εἰκεπτάρης Τ: εἰκε-
πτάρης Μ: Ερ' κεπτάρης Φ Τυραλίπης ἔγραφα: τυραλί πέν Μ: Του-
αλί πένκ ΤΦ 21. Ποσδογάνης ΜΦ: ποστογάνης Τ Τζιαπνίδες Μ:
Γζιαννίδες ΤΦ. "Ἴδε σ. 290, 18 ἐκρότησαν ΤΦ: ἐκράτεισαν Μ. "Ἴδε κατω-
τέρω σ. 276, 6.- 288, 2.- 283, 11.- 288, 2

πόλεμον ἡμέρας γ' καὶ ἀπῆλθαν κατησχυμμένοι καὶ πεπληγωμένοι
φυγάδες. ἀποβαλόμενοι ἐν ὁδῷ Τούρκους πολλούς.

Μηνὶ Μαίῳ ε', ἡμέρα γ', ἔτους ,σωνζ' ἦλθαν ἐνταῦθα ἐκ τοῦ Καφᾶ
κάτεργα φράγκικα β'. Καὶ ἐξῆλθεν καὶ ἡμέτερον κάτεργον ἐν μέγαν
5 ἐκ τῆς Δαφνούντας καὶ ἕτερον μικρὸν καὶ βαρκόπουλα ἱκανά, καὶ
ἐκρότησαν πόλεμον, καὶ παραχωρήσει θεοῦ ἐνίκησαν οἱ Φράγκοι, καὶ
ἐσκοτώθη ὁ μέγας δούξ Ἰωάννης ὁ Καβαζίτης καὶ κῦρ Μιχαήλ ὁ
φ. 295^β Τζανιχίτης καὶ ἕτεροι πολλοί. Τὸ δὲ κάτεργον || ἐκαύθη, καὶ οἱ ἐν
τῇ στερεᾷ Φράγκοι ἠρπάγησαν καὶ περιωρίσθησαν· τὰ δὲ κάτεργα
10 ἀπῆλθον.

Κατὰ δὲ τὸν Ἰούνιον μῆνα ιε', ἔτους ,σωνζ' πάλιν ἦλθαν ἐκ τοῦ
Καφᾶ κάτεργα γ' καὶ μία βάρκα ἐξ Ἀμινσῶ. Καὶ μετὰ πολλῶν λό-
γων καὶ ὀχλήσεων καὶ ζητήσεων γέγονεν ἀγάπη, καὶ παρεδόθη πρὸς
αὐτοὺς τὸ Λεοντόκαστρον. Τότε γὰρ ἀσθένεια ἐνίκησε τὸν βασιλέα
15 τὸν κῦρ Μιχαήλ· ὅτε καὶ ὁ Σχολάρις ὁ κῦρ Νικήτας, ἐκ τοῦ Κεχρινᾶ
ἐλθὼν, γέγονε μέγας δούξ, λαβὼν τὴν θυγατέρα τοῦ Σαμφῶν. Ἐβα-
σίλευσε δὲ ὁ κῦρ Μιχαήλ χρόνους ε' καὶ μῆνας ζ' ἡμισυν.

16. Μηνὶ Δεκεμβρίῳ ιγ', ἡμέρα α', ἔτους ,σωνη' κατεβιβάσθη ἐκ
τῆς βασιλείας ὁ κῦρ Μιχαήλ ὁ Κομνηνός, καὶ εἰς τὰς κβ' τοῦ αὐ-
20 τοῦ μηνός, ἡμέρα γ' εἰσῆλθεν εἰς τὴν Τραπεζοῦντα καὶ παρέλαβε τὴν
βασιλείαν ὁ δεῦτερος υἱὸς κῦρ Βασιλείου τοῦ Κομνηνοῦ, ὁ κῦρ Ἰωάν-
νης, ὁ ἐπονομασθεὶς κατὰ τὸν πάππον κῦρ Ἀλέξιος, σὺν τῇ δεσποίνῃ
φ. 296^α καὶ μητρὶ αὐτοῦ κυρᾷ Εἰρήνῃ τῇ μεγάλῃ Κομνηνῇ, καὶ ἐστέφθη ἐν
τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Εὐγενίου μηνὶ Ἰανουαρίῳ εἰς τὰς κα' κατὰ τὴν
25 τοῦ ἁγίου ἑορτήν. Τὸν δὲ κῦρ Μιχαήλ περιορίσας ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ
Ἁγίου Σάβα ἀπέκειρε κατὰ μοναχόν· καὶ μετὰ χρόνον α' ἀπεστάλθη

1. κατησχυμμένοι ἔγραφα: κατησχυμένοι M: κατησχυμένοι TΦ πε-
πληγωμένοι M: πεπληγμένοι TΦ 2. ἀποβαλόμενοι ἔγραφα: ἀποβαλ-
λόμενοι M TΦ 5. δαφνούντας M: Δαφνούντος TΦ 6. Φράγκοι TΦ
φραγκοι M 11. μῆνα TΦ: μὴν' M 12. βάρκα M: βαρκίς TΦ 13. γέ-
γονεν TΦ: γέγωνεν M 14. αὐτοὺς Φ: ἐαυτοὺς MT 15. κεχρινᾶ M
Κεχρίνα TΦ 17. ε' M: β' TΦ ἡμισυν ἔγραφα: βραχ. M: λείπει TΦ

19 (καὶ 24). τὰς ἔγραφα: τ^α M: τὰ TΦ 21. δεῦτερος ἔγραφα: 6^{ος} M: βα-
σιλεὺς TΦ Βασιλείου ἔγραφα: Βασιλίου MTΦ 22. πάππον MΦ
πάππαν T 26. ἀπέκειρε M: ἀπέκαρε Φ: ἐπέκαρε T

εἰς τὴν Πόλιν μετὰ τοῦ τατᾶ κῦρ Μιχαὴλ τοῦ Σαμψῶν, ὅτε γέγονε καὶ ἡ συμπενθερεία πρὸς τὸν βασιλέα.

Τῷ αὐτῷ γοῦν ἔτει, τῷ ἡσωνη΄, ἐγένετο σύγχυσις καὶ ταραχὴ μέσον τῶν ἀρχόντων· καὶ Ἰουνίου μηνὸς ἐπιήσθη ὁ μέγας στρατοπεδάρχης κῦρ Θεόδωρος ὁ Δωρανίτης ὁ λεγόμενος Πιλέλης καὶ ὁ ἀδελφός αὐτοῦ πρωτοβεστιάριος Κωνσταντῖνος ὁ Δωρανίτης καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ αὐτοῦ, καὶ περιωρίσθησαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς τὰ τῶν ἀρχόντων ὀσπίτια. Μετὰ δὲ ζ΄ τοῦ μηνὸς πάλιν ἀνεκλήθησαν.

Ἐν μηνί Ἰανουαρίῳ τῷ ἡσωνθ΄ ἔτει ἐπιήσθη ὁ γενόμενος πρωτοβεστιάριος Λέων ὁ Καβαζίτης, καὶ ἀνεβιβάσθη εἰς τὸ πρωτοβεστιάριον ὁ Πιλέλης· ὅτε καὶ ὁ τατᾶς Μιχαὴλ ὁ Σαμψῶν ἀπῆλθε μετὰ κάτεργον εἰς τὴν Πόλιν ποιεῖν τὴν συμπενθερείαν καὶ λαβεῖν τὴν δέσποιναν καὶ ἐλθεῖν. || Τῷ αὐτῷ γοῦν ἔτει Μαίῳ μηνί, ἡμέρα ε΄ ἐπιήσθη ὁ κουλᾶς παρὰ τοῦ Πιλέλη καὶ τῶν σὺν αὐτῷ· ἐζωγρήθη δὲ ὁ μέγας δούξ ὁ Σχολάρις. Ἀναταραχθεὶς δὲ ὁ λαός, πάλιν ἐλευθέρωθη, καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Τρίπολιν. Ὁ δὲ Πιλέλης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ καὶ οἱ τοῦ Ξενίτου παῖδες συλληφθέντες ἐστάλησαν καὶ περιωρίσθησαν εἰς τὸν Κεχρινᾶν.

Μηνί Σεπτεβρίῳ γ΄, ἰνδικτιῶνος ε΄, ἔτους ἡσωξ΄ ἦλθεν ἡ δέσποινα ἡ Κομνηνὴ Καντακουζηνὴ μετὰ κάτεργον ἐκ τῆς Πόλεως, ἡ θυγάτηρ

1. Πόλιν ἔγραφα: πόλιν ΜΤΦ τατᾶ ἔγραφα: τατᾶ Μ: Τατᾶ ΤΦ Σαμψῶν ΤΦ: σαμψῶν Μ 2. ἡ Μ λείπει ΤΦ 3. ἔτει τῷ Μ: ἔτει ΤΦ
- 4-5. στρατοπεδάρχης Μ: στρατοπέδαρχος Τ: στροτοπέδαρχος Φ
6. (καὶ κατωτέρω 9-10) πρωτοβεστιάριος ἔγραφα: α΄βεσι^αϛ΄ Μ: κατὰ βεστιάρια ΤΦ Κωνσταντῖνος ΤΦ: κωνσταντῖνος Μ 8. ὀσπίτια ΤΦ: ὀσπίτια Μ ζην ἔγραφα: ζν Μ: ζ΄ ΤΦ 9. Ἰανουαρίῳ ΤΦ: ἰανουαρίου Μ
10. Καβαζίτης ἔγραφα: καβαζήτης Μ: Καβασίτης ΤΦ πρωτοβεστιάριον ἔγραφα: α΄τ βεστιαράτον Μ: κατὰ βεστιαράτον ΤΦ 11. τατᾶς ἔγραφα: τατᾶς Μ: Τατᾶς ΤΦ 12. κάτεργον Μ: κατέργου ΤΦ Πόλιν ἔγραφα: πόλιν ΜΤΦ συμπενθερείαν Μ: συμπεθερείαν ΤΦ λαβεῖν ἔγραφα. ἴδε καὶ Φ σ. 24 σημ. *: λαβῆν ΜΦ: Χοβῆν Τ 13. καὶ Μ: λείπει ΤΦ ε΄ ΜΦ: δ΄ Τ 14. κουλᾶς παρὰ Μ: Κουλᾶς ὑπὸ ΤΦ δὲ Μ: λείπει ΤΦ 15. Σχολάρις ἔγραφα: σχολάρις ΤΦ: σχουλάρις Μ ἀναταραχθεὶς ἔγραφα: ἀναταχθεὶς ΜΤΦ 17. Ξενίτου ἔγραφα: ξενίτου ΜΤΦ
18. τὸν Κεχρινᾶν Μ: τὸν Κεγχρίναν Τ: τὴν Κεγχρίναν Φ 19. Σεπτεβρίῳ (βραχ.) Μ: Σεπτεμβρίῳ ΤΦ ε΄ ΜΦ: δ΄ Τ 20. Καντακουζηνὴ Τ: κατακουζηνὴ Μ: ἡ Καντακουζηνὴ Φ Πόλεως ἔγραφα: πόλεως ΜΤΦ